

Çocuklar İçin Adalet: Cezalandırmaya Değil, Korumaya ve Önlemeye Dayalı Bir Yaklaşım

Hak Temelli Bir Çocuk Adalet Sistemi İçin Ortak Çağrımızdır!

Biz, aşağıda imzası bulunan sivil toplum örgütleri, son dönemde suça sürüklenen çocuklara yönelik cezaların ağırlaştırılması ve çocukların yetişkin gibi yargılanması yönündeki taleplerin, hem kamuoyunda hem de siyasi alanda karşılık bulmasını derin bir kaygıyla izliyoruz. Bu tür söylemler, Türkiye'nin de aralarında olduğu devletlerin kabul ettiği, uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış olan çocuk haklarına ve çocuk hukukunun evrensel ilkelerine açıkça aykırıdır.

15 yaşındaki Mattia Ahmet Minguzzi'nin akranları tarafından öldürülmesi, çocuklara yönelik şiddet, çocuk suçluluğu ve adalet sistemine ilişkin alınmayan önleyici tedbirlerin sonuçlarını bir kez daha ortaya koydu. Bizler, Mattia Ahmet Minguzzi'nin ailesinin acısını derinden paylaşıyor, şiddet sonucu yaşamını yitiren tüm çocukların yasını tutuyoruz. Ve bir kez daha söylüyoruz: Yaşam hakkı en temel haktır; hiçbir çocuk bu haktan mahrum bırakılmamalıdır.

Tıpkı 2024'te akran şiddeti sonucu yaşamını yitiren en az 13 çocuk ve 2025'in ilk beş ayında hayatını kaybeden en az 7 çocuk¹ gibi, Mattia Ahmet'in ölümü de önlenebilirdi. Bu vakalar münferit değil; Türkiye'de çocuklara yönelik **ihmal ve hak ihlalleri zincirinin** sonucudur. Yalnızca akran şiddeti değil, farklı nedenlerle yaşamını yitiren tüm çocuklar açısından da, çocuk koruma sisteminin **bütüncül ve hak temelli** bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması zorunludur.

Bir çocuk suçla ilişkililenmeden önce çoğu zaman fark edilebilir ve bu durum önlenabilir. Devlet; eğitimden sosyal hizmete, sağlıktan kolluk güçlerine kadar tüm ilgili kurumlarıyla, çocukları suça sürükleyen riskleri önceden fark etmek ve gereken tedbirleri almakla yükümlüdür. Bu sorumluluklar gerektiği gibi yerine getirilirse, pek çok çocuğun yaşamı korunabilir, suça sürüklenmesi engellenebilir.

¹ Fisa Çocuk Hakları Merkezi, Türkiye'de Çocuğun Yaşam Hakkı Raporu 2024 ve Türkiye'de Çocuğun Yaşam Hakkı İhlalleri Bilgi Notu
<https://chm.fisa.org.tr/fisa-cocuk-haklari-merkezi-turkiyede-cocugun-vasam-hakki-2024-yili-raporu-yayimlandi/>
<https://awss3.blob.core.windows.net/media/files/1750690443838-ocak-mayis-aylikbilginotu.pdf>

Çocuk adalet sisteminin öncelikli ve asıl amacı cezalandırmak değil; onarmak, dönüştürmek, desteklemek ve yeniden suça ilişkilenmeyi önlemektir. Çocuklara yapılacak müdahale de asıl olarak bu amaca hizmet etmelidir.

Çocuklar, **suç faili olsalar bile, adli süreç boyunca** önleyici ve onarıcı **yaklaşımlar göz ardı edilmemelidir**. Ancak Türkiye’de çocuk adalet sistemi, **sadece cezalandırıcı** bir anlayışla işlemekte², çocukları korumak yerine toplumdan dışlamakta ve böylece **yeniden suça ilişkilennemelerine** zemin hazırlamaktadır. Gündemdeki yasa değişikliği önerileri ise yasal çocukluk kavramını tartışmaya açma, çocukların özgürlüğünü daha fazla kısıtlama ve çocuk hapisanelerini olağanlaştırma riski taşımaktadır. Oysa çocuk suçluluğu yalnızca bireysel bir davranış değil; **şiddet, ihmal, yoksulluk, sosyal dışlanma, eşitsizlik, ayrımcılık ve eğitimden kopma** gibi çok boyutlu hak ihlallerinin, toplumsal ve yapısal etkenlerin sonucudur. **Bilimsel araştırmalar da göstermektedir ki; çocuklara yönelik ağır cezalar, ne suç oranlarını azaltmakta ne de yeniden suça sürüklenmeyi engellemekte etkilidir**. Buna karşılık, **güçlü aile bağları, okul aidiyeti, güvenli sosyal çevre, nitelikli sosyal hizmetler, toplumsal cinsiyet eşitliği ve çocuk dostu kurumlar** gibi koruyucu unsurlar, çocukların suça ilişkilene riskini azaltmada belirleyici rol oynamaktadır.

YÜKÜMLÜLÜK SAHİPLERİNE ÇAĞRIMIZ VE TALEPLERİMİZ³:

- İstismara ve ihmale maruz kalan çocuklar zamanında tespit edilmeli; çocuk koruma sistemi kapsamındaki **tedbirler eksiksiz uygulanmalıdır**.
- Erken uyarı ve destek mekanizmaları güçlendirilmeli; **çocukların haklarının ihlaline yol açan ihmaller engellenmelidir**.
- Çocuk adalet sistemi, **hak temelli, onarıcı, dönüştürücü ve koruyucu bir anlayışla** yeniden yapılandırılmalıdır.
- Ceza sorumluluğu bulunmadığı yasal olarak kabul edilen 0-12 yaş arası çocukların **suça ilişkilennemelerine neden olan ortamlardan uzaklaştırılması** amacıyla eğitim, sağlık, danışmanlık veya bakım tedbiri kararları alınmalıdır. Ayrıca, uluslararası çocuk hakları standartları gözetilerek ceza sorumluluğu yaşı, bilimsel gelişim verilerine göre yükseltilmelidir⁴.

² Bakınız: Adalet İstatistikleri ve Türkiye’nin tarafı olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin denetim organı olan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesinin Türkiye hakkındaki sonuç gözlemleri (CRC/C/TUR/CO/4-5.)

³ İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi koordinasyonunda, çocuk adalet sisteminde onarıcı ve hak temelli yaklaşımların güçlendirilmesi amacıyla çok sayıda sivil toplum örgütü temsilcisinin katkısıyla hazırlanan “Çocuk Adalet Sistemi ve İnfaz Rejimine Dair Politika Belgesi”nden faydalanılmıştır: <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/COCUKADALETSSISTEMIVEINFARREJIMINEDAIRPOLITIKABELGESI.pdf>

⁴ Bakınız: Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesinin 24 Numaralı Genel Yorumu ve CRC/C/TUR/CO/4-5

- Çocuk adalet sistemi **bütüncül bir şekilde işletilmeli**, hiçbir çocuk –yaşı, suçu ya da koşulları ne olursa olsun– bu sistemin dışına itilmemelidir. 15-18 yaş arası çocukları, istisnalar üzerinden sistem dışına çıkarmaya yönelik girişimlere son verilmelidir.
- Suça sürüklenen tüm çocuklar hakkında **sosyal inceleme raporu hazırlanması** ve çocukların **sosyal hizmet uzmanı desteğinden faydalanması** yasal olarak zorunlu hale getirilmelidir.
- Yargı süreçlerinde, **çocuk hakları konusunda uzmanlaşmış** profesyoneller yer almalıdır.
- Tutuklama yalnızca **istisnai durumlarda** uygulanmalı⁵; **toplum temelli destekleyici tedbirler** esas alınmalıdır.
- Çocuk hapisanelerinin sayısı artırılmamalı; bu kurumların yerine, toplum temelli destek sistemleri geliştirilmeli ve çocukların özgürlüğünden yoksun bırakılması yerine **alternatif tedbirler** esas alınmalıdır.
- Çocuklarla ilgili yasalaşma süreçlerinde, **çocuk ve kadın hak temelli çalışan sivil toplum örgütlerinin, baroların, akademinin ve çocukların bizzat kendilerinin** görüş ve önerileri dikkate alınmalıdır.

Eşit, güvenli, onarıcı ve kapsayıcı bir toplum tüm çocukların hakkıdır.

Bu hakkı birlikte savunmakta kararlıyız.

⁵ Bakınız: Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesinin 24 Numaralı Genel Yorumu ve Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar (Beijing Kuralları)

İMZACILAR

- 1. 2021 Tüm Emekliler Sendikası Mersin Şube**
- 2. 29 Ekim Kadınları Derneği**
- 3. 3H Hareketi**
- 4. Adana Çocuk ve Kadın Hakları Derneği**
- 5. Adana Kadın Danışma ve Sığınma Evi Derneği**
- 6. Adil Yargılanma Hakkına Erişim Derneği (AYHED)**
- 7. AltıÜstü Çocuk ve Gençlik Sanat Kolektifi**
- 8. Anka Üreten Kadın Derneği**
- 9. Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği**
- 10. Antikapitalist Kadınlar**
- 11. Aralık Feminist Kolektif**
- 12. Ata Derneği İzmir**
- 13. Atakent Mahallesi Kadın Meclisi Küçükçekmece**
- 14. Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Derneği**
- 15. Ayvalık Kadın İnisiyatifi**
- 16. Bağımsız Kadın Derneği**
- 17. Bakırköy Çocuk Masası Platformu**
- 18. Başka Bir Okul Mümkün (BBOM) Derneği**
- 19. Bodrum Kadın Platformu**
- 20. BoMoVu Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi Derneği**
- 21. Burhaniye Çevre Platformu**
- 22. Çember Dergi - Çocuk Politikası Dergisi**
- 23. Ceviz Otizm ve Toplumsal Savunma Derneği**
- 24. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği**
- 25. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği**

26. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
27. Çocuğum Haklıyım!
28. Çocuk Alanında Çalışan Avukatlar Ağı (ÇAÇAv.)
29. Çocuk Çalışmaları Birimi
30. Çocuk Hakları Savunucuları Ağı
31. Çocuk Hakları Savunucuları Derneği - CHILDEF
32. Çocuk Hakları Zirvesi ve Kalkınma Derneği
33. Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği
34. Çocuk İşçiliğini İzleme ve Önleme Derneği
35. Çocuklar İçin Adalet Derneği
36. Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürüye Son Derneği
37. Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürüye Son Derneği - ECPAT İzmir Şubesi
38. Deniz Yıldızı Kadın Dayanışma Derneği
39. Denizli Otizm Derneği
40. Derin Yoksulluk Ağı
41. Dikili Kadın Platformu
42. Dünya Evimiz Uluslararası Dayanışma Derneği
43. Edirne Çocuk Hakları Derneği
44. Edirne Kadın İstihdamı ve Girişimcileri Derneği (KİGDER)
45. Edirne Kadın Merkezi Dayanışma Derneği (EKAMEDER)
46. Ege Çağdaş Eğitim Vakfı
47. Eğitim Sen Genel Merkezi
48. Eğitim Sen Mersin Şubesi
49. Ekmek ve Gül
50. Ekoloji Birliği
51. Ekoloji Birliği Kadın Meclisi
52. Eksi 25 Derneği

53. Engelsiz Erişim Derneği
54. Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği
55. Eşit Haklar İçin İzleme Derneği
56. Eşit Yaşam Derneği
57. EşitTİZ-Eşitlik İzleme Kadın Grubu
58. Ev Hanımları Dayanışma ve Kalkındırma Derneği
59. Feminist Kadın evresi
60. Fisa ocuk Hakları Merkezi - Fikir ve Sanat Atölyesi Derneği
61. FOÇA BARIş KADINLARI/Foccai Women For Peace
62. Gaziantep Demokratik Kadın Platformu
63. Gaziantep Nar Bilim Kültür ve Sanat Derneği
64. Güzel şeyler Derneği
65. Her Yer ocuk Derneği
66. İklım Adaleti Koalisyonu
67. İlmek Kadın Dayanışması
68. İnsan Hakları Derneği
69. İnsan Hakları Gündemi Derneği
70. İskenderun Kadın Platformu
71. İzmir Çiğli Kadın Emeğini Değerlendirme Dayanışma ve Kültür Evi Derneği
(İzmir EKEV)
72. İzmir Feminist Kolektif
73. İzmir İl Fakirlerine Yardım Derneği
74. İzmir Kadın Dayanışma Derneği
75. İzmirli Kadın Girişimciler Derneği
76. KA.DER-Kadın Adayları Destekleme Derneği Ankara şubesi
77. KADAV - Kadınlarla Dayanışma Vakfı
78. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu

- 79. Kadın Dayanışma Vakfı**
- 80. Kadın Eğitim ve İstihdam Derneği- KEİD**
- 81. Kadın Gazeteciler Derneği**
- 82. Kadın Öz Savunma Akademisi**
- 83. Kadın Savunma Ağı**
- 84. Kadın Yazarlar Derneği**
- 85. Kadının İnsan Hakları Derneği**
- 86. Katre Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği**
- 87. KaYKeF (Karabel Yöresi Köy Dernekleri Federasyonu)**
- 88. Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği**
- 89. Kazdağlı Kadınlar**
- 90. KESK Amed Kadın Meclisi**
- 91. Keskesor Amed LGBTİ+ Oluşumu**
- 92. Keskesor Van LGBTİ+ Oluşumu**
- 93. KHKlı Platformları Birliği**
- 94. KİKAP TRABZON Derneği**
- 95. Kırkayak Kültür Sanat ve Doğa Derneği**
- 96. Kırklareli Kadın Girişimcileri Derneği (KKGD)**
- 97. Korev Koruyucu Aile Evlat Edinme Derneği**
- 98. Körfez Bağımsız Kadın Dayanışması**
- 99. Körüz Biz Derneği**
- 100. Koza Kadın Derneği**
- 101. Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Derneği**
- 102. Kuşadası Kadın Platformu**
- 103. Lambdaistanbul**
- 104. LGBTİ+ Aileleri ve Yakınları Derneği (LİSTAG)**
- 105. Lotus Kadın Dayanışma Derneği ve Yaşam Derneği**

106. **Medya ve Çocuk Hakları Derneği**
107. **Mersin Çocuk Hakları Derneği**
108. **Mersin Eğitim-Sen**
109. **MERSİN TABİP ODASI**
110. **Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı**
111. **Mor Dayanışma**
112. **Muzır Neşriyat**
113. **Öğrenci Veli Derneği**
114. **Önce Çocuklar ve Kadınlar Derneği**
115. **Önemiuyoruz**
116. **Oyun Hareketi Derneği**
117. **Özgürlük İçin Hukukçular Derneği**
118. **Otizmtv Sosyal Medya Platformu**
119. **Polen Kolektif**
120. **Rengarenk Umutlar Derneği**
121. **Rhosus Eğitim ve Kùltür Derneği**
122. **Roman Hakları Derneği**
123. **Romani Godi**
124. **Roots & Shoots Türkiye (Kökler ve Filizler Derneği)**
125. **Rosa Kadın Derneği**
126. **Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) Genel Merkezi**
127. **Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası Amed Şubesi**
128. **Samandağ Kadın Dayanışma Derneği -Hatay**
129. **Sivil Düşler Derneği**
130. **Sol Feminist Hareket**
131. **Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği**
132. **Sosyal İklim Derneği**

133. **Sosyoloji Mezunları Derneği**
134. **Sporda Adalet ve Haklar için Sahadayız Derneği**
135. **Sulukule Gönüllüleri Derneği**
136. **Tarlabası Toplumunu Destekleme Derneği**
137. **Toplum Ruh Sağlığını Geliştirme Derneği (TRSGDer)**
138. **Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı**
139. **Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği (TODAP)**
140. **Toplumsal Duyarlılık ve Şiddet Karşıtları Derneği (Duy-der)**
141. **Toplumsal Eşitlik Derneği**
142. **Türk Kadınlar Birliği Bayraklı Şubesi**
143. **Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi**
144. **Türk Tabipleri Birliği İnsan Hakları Kolu**
145. **Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatristi Derneği**
146. **Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı**
147. **Türkiye İnsan Hakları Vakfı**
148. **Türkiye Psikiyatri Derneği**
149. **Turuncu Dernek**
150. **Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği**
151. **Uçan Süpürge Vakfı**
152. **Ulusal Çocuk Hakları Derneği (UDER)**
153. **Uluslararası Çocuk Hakları Elçileri Derneği - ICHILD**
154. **Uluslararası Göçmen Kadınlar Dayanışma Derneği**
155. **Urla Kadın Dayanışma Derneği olarak (URKAD)**
156. **VELİ-DER MERSİN TEMSİLCİLİĞİ**
157. **World Human Relief**
158. **Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği**
159. **Yenifoça Forum**

160. YÖRET Yüksek Öğretimde Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme Vakfı